

Dr. sc. Davorka Martinjak*
Dr. sc. Hrvoje Filipović**

PREKRŠAJNA ILI KAZNENA ODGOVORNOST U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI

Važno obilježje problematike nasilja u obitelji jest izloženost žrtve dugotrajnom nasilju prije nego što se odluči prijaviti počinitelja tijelima kaznenog progona. Stoga je nužno da se postupak provede profesionalno, utemeljeno i nedvojbeno kako ne bi došlo do odbacivanja prijave, čime bi žrtva dodatno izgubila povjerenje u sustav i motivaciju za neko buduće prijavljivanje. U radu je provedeno istraživanje normativnog okvira kojim se regulira zaštita od nasilja u obitelji, kao i istraživanje policijske i sudske prakse. Cilj je rada utvrditi glavne čimbenike koji su ključni za razdvajanje prekršaja od kaznenog djela nasilja u obitelji s obzirom na načelo zabrane dvostrukog kažnjavanja. U tu svrhu provedeno je sveobuhvatno istraživanje policijskih spisa vezanih uz kaznena djela nasilja u obitelji iz čl. 179.a Kaznenog zakona i prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Zaključno, istraživanjem se žele dobiti jasniji kriteriji koji trebaju pomoći tijelima kaznenog progona u ocjeni radi li se o kaznenom djelu ili prekršaju u slučaju nasilničkog ponašanja u obitelji.

Ključne riječi: nasilje u obitelji, obilježja, žrtve, postupanje policije, kvalifikacija kažnjive radnje

1. UVODNE NAPOMENE

Prekršaji i kaznena djela nasilja u obitelji imaju jedinstvene karakteristike koje ih razlikuju od drugih nasilnih djela.¹ To uključuje, među ostalim, činjenicu da počinitelji i žrtve nastavljaju u većini slučajeva živjeti zajedno pod istim krovom jer je visoka razina interakcije između partnera kroz financijsku, socijalnu i osobnu ovisnost žrtve i nasilnog partnera.² Upravo povezanost poči-

* Dr. sc. Davorka Martinjak, profesorica visoke škole, Visoka policijska škola

** Dr. sc. Hrvoje Filipović, viši predavač, Visoka policijska škola

¹ Shoham, E. (2010). *The Dark Side of the Sun*. Be'er Sheva: Ben-Gurion University Press, str. 1.

² *Ibid.*

nitelja i žrtve specifičnost je, ali i srž problema s kojima se suočavaju tijela koja postupaju prilikom nasilničkog ponašanja u obitelji, i to posebno pri prikupljanju dokaza i kasnijem pozivanju na blagodat nesvjedočenja, što može dovesti do odbačaja kaznene prijave, ali i do prestanka postupanja radi zaštite žrtava. Poslije je moguće da ta žrtva ponovno bude žrtva nasilja jer se počinitelj pri-tajio, odnosno koristi moć (ekonomsko i emocionalno zlostavljanje) i kontrolu nad žrtvom (prijetnju i silu te zastrašivanje), kao što ju je koristio i prije nego što je žrtva uopće našla snage da ga prijavi.

Nakon uvodnog dijela, u kojem se naglašava složenost problematike obiteljskog nasilja, u drugom poglavlju dan je normativni prikaz razvoja inkriminacije nasilničkog ponašanja u obitelji. U trećem poglavlju problematiziraju se modaliteti izvršenja kažnjivih radnji vezanih uz obiteljsko nasilje kroz definiranje svih inkriminiranih oblika te prikaz slučajeva iz policijske prakse. U četvrtom poglavlju daju se kriteriji za razgraničenje kaznenog djela i prekršaja nasilja u obitelji, a posebno se problematiziraju intenzitet i kontinuitet kao najbitniji elementi za razgraničenje kaznenog djela od prekršaja. U petom poglavlju prezentiraju se rezultati istraživanja kojima je cilj bio utvrditi glavne čimbenike koji su ključni za razdvajanje prekršaja od kaznenog djela nasilja u obitelji s obzirom na načelo zabrane dvostrukog kažnjavanja. Uzorak je činilo 85 slučajeva kaznenih djela nasilja u obitelji iz čl. 179.a Kaznenog zakona i 88 slučajeva prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji počinjenih u Republici Hrvatskoj iz 2018. godine koje je provedeno u svim policijskim upravama u državi, a kroz cijeli rad i u zaključku se daju kriteriji koji su važni za razgraničenje kaznenog djela od prekršaja.

2. RAZVOJ INKRIMINACIJE NASILNIČKOG PONAŠANJA U OBITELJI

U svijetu intenzivnija istraživanja i problematiziranje obiteljskog nasilja počinju sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Do tada se obiteljsko nasilje nije smatralo kažnjivom radnjom,³ već privatnom stvari svake obitelji.⁴ Zbog svega navedenog policijski službenici u većini intervencija nisu poduzimali nikakve

³ Finn, M., A., Sims Blackwell, B., Stalans, L., J., Studdard, S., Dugan, L., *Dual Arrest Decisions in Domestic Violence Cases: The Influence of Departmental Policies*, Crime and Delinquency, Vol. 50, No. 4, October 2004, 565-589, prema Eigenberg, H. M. *Woman battering in the United States: Till death do us part*, Prospect Heights, IL: Waveland, 2001.

⁴ Hamilton, M., Worthen, M., G., F., *Sex Disparities in Arrest Outcomes for Domestic Violence*, Journal of Interpersonal Violence, 26(8) 1559-1578, 2011, prema Schneider, E. M., *Battered women & feminist lawmaking*. New Haven, CT: Yale University Press, 2000.

mjere iz svoje nadležnosti,⁵ odnosno radije su rješavanje problema obiteljskog nasilja prepuštali mjerama medijacije i službama socijalne zaštite.⁶ Iako danas većina država obiteljsko nasilje inkriminira i stalno razvija društvene odgovore na tu vrstu nasilja, postoje one koje su tek nedavno u svojem zakonodavstvu ugradile odredbe o zabrani obiteljskog nasilja, primjerice Kina, koja je 2015. godine usvojila Zakon protiv obiteljskog nasilja.⁷

Nasilničko ponašanje u obitelji u Republici Hrvatskoj sve do kraja devedesetih godina prošlog stoljeća nije bilo inkriminirano, stoga je policija u okolnostima zakonodavne praznine uvelike bila onemogućena u izvršavanju svojih temeljnih zadaća vezanih uz pružanje zaštite žrtvama. S obzirom na nepostojanje normativnog okvira kojim bi se izričito zabranjivalo nasilničko ponašanje u obitelji, jedino uporište za postupanje policija je nalazila u Zakonu o prekršajima protiv javnog reda i mira (u nastavku: ZPPJRM).⁸ Stoga se problematika nasilja u obitelji kvalificirala kao kršenje odredbe iz čl. 13. ZPPJRM-a, koja glasi: „Tko se na javnom mjestu tuče, svađa, viče ili na drugi način remeti javni red i mir, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u protuvrijednosti domaće valute od 50 do 200 DEM ili kaznom zatvora do 30 dana“, ili za teže oblike pod odredbu iz čl. 6. ZPPJRM-a, koja glasi: „Tko se na javnom mjestu ponaša na naročito drzak i nepristojan način vrijeđajući građane ili narušavajući njihov mir, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u protuvrijednosti domaće valute od 50 do 350 DEM ili kaznom zatvora do 30 dana“. Iz potonjih odredbi vidljivo je da je inkriminirajući sadržaj tjelesno i psihičko nasilje, ali je poseban problem bilo to što je za potonje prekršaje jedan od osnovnih uvjeta za kvalifikaciju prekršaja javno mjesto, što je u mnogim slučajevima izostalo jer se nasilje u obitelji u prvome redu odvija u četiri zida obiteljske kuće ili stana, osim ako se radi o fiktivnom javnom mjestu, koje se prosuđuje po nastupljenoj posljedici.⁹ Problematika zaštite od nasilja u obitelji

⁵ Corcoran, J., Allen, S., *The Effects of a Police/Victim Assistance Crisis Team Approach to Domestic Violence*, *Journal of Family Violence*, Vol. 20, No. 1, February 2005.

⁶ Finn, M. A., Bettis, P., Punitive Action or Gentle Persuasion, *Exploring Police Officers' Justifications for Using Dual Arrest in Domestic Violence Cases*, *Violence Against Women*, Volume 12, Number 3, March 2006, 268-287, prema Berk, S. F. & Loseke, D. R., *Handling family violence: Situational determinants of police arrest in domestic disturbances*. *Law and Society Review*, 15, 317-345, 1980-1981.

⁷ Zhao, R., Zhang, H., Jiang, Y., Yao, X., *The Tendency to Make Arrests in Domestic Violence: Perceptions From Police Officers in China*, *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 2018, Vol. 62 (16), 4923-4941.

⁸ Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, NN 5/90, 30/90, 47/90, 29/94.

⁹ Većina prekršaja iz ZPPJRM-a može biti ostvarena samo na javnom mjestu i ono je navedeno kao obilježje prekršaja. Određenje pojma javnog mjesta čini se ovisnim u većim ili manjim mogućnostima pristupa javnosti i dijelimo ih na realna javna mjesta i fiktivna javna mjesta. Potrebno je istaknuti značenje fiktivnog javnog mjesta, koje se prosuđuje po nastupljenoj posljedici. Tako se smatraju fiktivnim javnim mjestima balkoni, terase, dvorišta privatnih

kroz inkriminirajuću odredbu prvi se put javlja 1998. u Obiteljskom zakonu¹⁰ u čl. 118., koji glasi: „u obitelji je zabranjeno nasilničko ponašanje bračnog druga ili bilo kojeg punoljetnog člana obitelji“.¹¹ Kršenje te zabrane kažnjavalo se kao prekršaj, zatvorom u trajanju do 30 dana (čl. 362.). Međutim navedene odredbe nisu precizno definirale tko se smatra članom obitelji, a pojam nasilničkog ponašanja u obitelji uopće nije bio definiran.¹² Također, kritika se upućivala i zbog propisivanja prekršajne sankcije Obiteljskim zakonom, i to samo jedne vrste sankcije, bez mogućnosti individualizacije.¹³

Autori pak smatraju da je i implementacija međunarodnih izvora bila zakasnjela, primjerice Odbor ministara Vijeća Europe već je 1985. donio Preporuku br. R 4 u vezi s nasiljem u obitelji,¹⁴ kojom se vladama država članica preporučuje da poduzmu mjere: za sprječavanje nasilja u obitelji; za prijavljivanje čina nasilja u obitelji; za intervenciju države nakon čina nasilja u obitelji.¹⁵ Kasnije je Odbor ministara donio 15. siječnja 1990. Preporuku broj R(90)2 o socijalnim mjerama koje se tiču nasilja unutar obitelji te sadrže opće preventivne i konkretne mjere za sprječavanje nasilja u obitelji, a tek je 2000. godine normativno uređeno nasilničko ponašanje u obitelji.

kuća, koja nisu javna mjesta, ali okolnosti koje postoje u vrijeme izvršenja prekršaja čine dostupnim radnju javnosti, bilo da su izloženi pogledu javnosti bilo da je posljedica nastupila na javnom mjestu. Veić, P., Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, 1996, str. 2.

¹⁰ Obiteljski zakon, NN 162/98.

¹¹ Vlada RH, Ministarstvo pravosuđa, Prijedlog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Zagreb, srpanj 2015, str. 2.

¹² *Ibid.*

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Preporuku Vijeća Europe br. R 4 (1985) u vezi s nasiljem u obitelji donio je Odbor ministara Vijeća Europe dana 26. ožujka 1985.

¹⁵ „Za intervenciju države nakon čina nasilja u obitelji državama članicama, među ostalim, preporučuje se da države poduzmu korake kako bi se osiguralo da se, u slučajevima nasilja u obitelji, brzo mogu poduzeti odgovarajuće mjere, pa makar i samo privremeno, radi zaštite žrtve i sprječavanja sličnih incidenata; da poduzmu mjere kako bi se osiguralo da interesi žrtve ne budu ugroženi zbog preklapanja građanskih, upravnih i kaznenih mjera, s time da se podrazumijeva da se kaznene mjere trebaju poduzimati tek kao posljednje sredstvo; da poduzmu mjere kako bi se osigurala zaštita od bilo kakvih vanjskih pritisaka na članove obitelji koji svjedoče u slučajevima nasilja u obitelji.“ B. Cvjetko, Đ. Križ, L. Čačić, L. Schauerl: Nasilje u obitelji i uloga državnog odvjetnika za mladež u predistražnom postupku, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 11, broj 1/2004, str. 143-170, str. 144, 145.

2.1. Inkriminacija nasilničkog ponašanja u obitelji od 2000. do 2009. godine

Već je istaknut problem zakasnele implementacije međunarodnih izvora, tako da je nasilničko ponašanje u obitelji prvi put uvedeno u Kazneni zakon iz 2000. godine i glasilo je: „član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine“ (čl. 215.a. ZID KZ-a).¹⁶ Navedena odredba promijenjena je 2006., i to samo kod podizanja minimuma i maksimuma kazne zatvora, pa je za to kazneno djelo bila zapriječena kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina (čl. 215.a. ZID KZ-a, NN 71/2006), čime je zakonodavac zasigurno poslao jasnu poruku protiv nasilja u obitelji kroz generalnu i specijalnu prevenciju za nasilnike.

Za kazneno djelo nasilničko ponašanje u obitelji iz čl. 215.a kritike su dali Turković i Maršavelski, koji su naglasili da je hrvatski zakonodavac dao prilično široku i nejasnu definiciju toga kaznenog djela, koja ne zadovoljava zahtjev određenosti (*lex certa*), pa se ono isprepleće s mnogim drugim kaznenim djelima (tjelesnim ozljedama, seksualnim deliktima, zapuštanjem i zlostavljanjem djeteta ili maloljetne osobe i dr.).¹⁷

Zakonska definicija nasilničkog ponašanja u obitelji od njegova uvođenja kao samostalnog kaznenog djela u Kazneni zakon RH izaziva u praksi niz otvorenih pitanja. Jedno od najvažnijih jest pitanje koja to ponašanja ulaze u sadržaj ove inkriminacije.¹⁸ Naime Kazneni zakon nasilničko ponašanje u obitelji određuje prilično općenito, a to otvara mogućnosti različitog tumačenja prilikom primjene u praksi. Nedvojbeno proizlazi da su modaliteti počinjenja kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji u Kaznenom zakonu preširoko postavljeni, neodređeni, a time i nedovoljno jasni,¹⁹ kao što je primjerice ponižavajući položaj koji zasigurno implicira gubitak samopoštovanja i samopouzdanja, a tu je i sudska praksa prilično neujednačena. Tako se ponižavajući položaj vezuje uz izživljavanje nad žrtvom, gubitak samopoštovanja i samopouzdanja kod žrtve, fizičku nadmoć nad žrtvom, nasilje u prisutnosti djece, kao i samo vrijeđanje žrtve.²⁰ Autori smatraju da je svako nasilničko ponašanje

¹⁶ ZID KZ, NN 129/2000. Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina (čl. 215.a. ZID KZ-a, NN 71/2006).

¹⁷ Turković, K., Maršavelski A. *Nacrt posebnog dijela novog Kaznenog zakona – pregled pet glava*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 503–551.

¹⁸ Grozdanić, V., Škorić, M., Vinja, I. *Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 669–698.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*

ponižavajuće, a izivljavanje, bezobzirno postupanje i ostali oblici nasilja samo su kvalificirani elementi koji uključuju i druga kaznena djela osim nasilja u obitelji.

Grozdanić, Škorić i Vinja naglasili su kako tadašnja zakonska regulativa u RH nasilničko ponašanje u obitelji normira dvostruko, i kao prekršaj i kao kazneno djelo. Takva situacija sama po sebi ne bi bila problem kada bi postojala jasna crta razgraničenja između nasilničkog ponašanja kao prekršaja i nasilničkog ponašanja kao kaznenog djela. Kao mogući kriterij razgraničenja može se uzeti i opetovanost, odnosno ponavljanje akta nasilja u obitelji.²¹

Novosel, Rašo i Burić smatraju da je razgraničenje između prekršaja kao kažnjivog djela i kaznenog djela u tome da se samo ona postupanja koja nisu Kaznenim zakonom ili drugim zakonom propisana kao kazneno djelo, a povrjeđuju javni poredak, društvenu disciplinu i druge društvene vrijednosti, prekršajno sankcioniraju. Za razliku od kaznenog djela, kojim se uvijek konkretno uzrokuje za drugog određena posljedica, za ostvarenje obilježja prekršaja u pravilu nije nužno da za drugog nastupi konkretna posljedica. Nadalje, navedeni autori navode da jedina mjera koja jamči uspješno provođenje tog zadatka jest da se na normativnoj razini uspostavi jasno razgraničenje između kaznenih djela i prekršaja. Tom zadatku nužno mora prethoditi sustavan pregled i sistematizacija posebnog dijela prekršajnog prava, što je težak i izazovan zadatak, ali i nužnost ako želimo urediti svoj kaznenopravni sustav u širem smislu.²²

Nasilje u obitelji kao prekršaj propisano je tek 2003. Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji.²³ Njime se problem zaštite od nasilja u obitelji prvi put sustavno obradio u jednom propisu te je njegova šestogodišnja primjena dovela do značajnih pozitivnih pomaka u području razvoja prevencije i zaštite od nasilja u obitelji i pridonijela uspješnosti procesuiranja počinitelja nasilja u obitelji.²⁴ U čl. 4. ZZNO/2003 bilo je pojmovno određeno što je fizičko nasilje i psihičko nasilje. Tako se za fizičko i psihičko nasilje navodi da je to svaka primjena fizičke sile ili psihičke prisile na integritet osobe; svako drugo postupanje jednog člana obitelji koje može prouzročiti ili izazvati opasnost da će prouzročiti fizičku i psihičku bol, prouzročenje osjećaja straha ili osobne ugroženosti ili povrede dostojanstva; fizički napad bez obzira na to je li nastupila tjelesna ozljeda ili ne; verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje

²¹ Grozdanić, V., Škorić, M., Vinja, I. *Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 669–698.

²² Novosel, D., Rašo, M., Burić, Z. *Razgraničenje kaznenih djela i prekršaja u svjetlu presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu Maresti protiv Hrvatske*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 785–812.

²³ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 116/03.

²⁴ Vlada RH, Ministarstvo pravosuđa, Prijedlog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Zagreb, srpanj 2015., str. 2.

pogrdnim nazivima i drugi načini grubog uznemiravanja; uhođenje i svi drugi načini uznemiravanja; protupravna izolacija ili ograničavanje slobode kretanja ili komuniciranja s trećim osobama. S određenim vremenskim odmakom autori zaključuju da je tako razrađen inkriminirani oblik ZZNO/2003, koji uz fizičko i psihičko nasilje podrazumijeva i ekonomsko i spolno nasilje, trebalo i prije ugraditi u zakonodavne okvire, što bi zasigurno dovelo i do proširenja inkriminacije nasilničkog ponašanja u obitelji iz ZID KZ-a NN 129/2000²⁵ jer to tada nije bilo adekvatno obuhvaćeno.

2.2. Inkriminacija nasilničkog ponašanja u obitelji od 2011. do 2015. godine

Kazneni zakon iz 2011.²⁶ znatno mijenja koncepciju inkriminiranja obiteljskog nasilja na način da propisuje kažnjavanje nasilničkog ponašanja u obitelji kroz cijeli niz kaznenih djela kao njihov kvalifikatorni oblik istodobno ga brišući kao zasebno kazneno djelo.²⁷ Kazneni zakon iz 2011. godine promijenio je koncepciju iz starog Kaznenog zakona te je za određena kaznena djela protiv života i tijela propisao kvalificirane oblike ako su počinjena prema članu obitelji, ali istovremeno nije predvidio posebno kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji.²⁸ Taj koncept inkriminacije već je u početku svoje primjene pokazao nesnalazjenje prakse te se zbog prilagodbe na novi model kvalifikacije smanjio broj kaznenih djela te istodobno povećao broj prekršaja nasilja u obitelji.

ZZNO promijenjen je 2009. te je bio na snazi od 2009. do 2017.²⁹ Novina je što je u ZZNO/2009 preciznije uređeno ekonomsko nasilje, pod kojim se podrazumijeva oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine ili zabrana ili onemogućavanje korištenja osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini te oduzimanje prava ili zabrana raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zašljavanja ili rada, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva, za razliku od ekonomskog nasilja iz čl. 4. ZZNO/2003, koje je glasilo: „oštećenje ili uništenje imovine ili pokušaj da se to učini“.

²⁵ ZID KZ, NN 129/2000.

²⁶ Kazneni zakon, NN 125/2011.

²⁷ Škorić, M., Rittossa, D. *Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 22, broj 2/2015, str. 483–521, 487.

²⁸ Ivičević Karas E., Kos, D. *Primjena načela ne bis in idem u hrvatskom kaznenom pravu*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 2/2012, str. 555–584.

²⁹ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 137/09, 14/10, 60/10.

Oset naglašava da je prednost postojanja prekršajnoppravne i kaznenopravne zaštite upravo u sinergiji djelovanja tih dvaju područja suđenja kojima se ostvaruje specijalna i generalna prevencija te da je učinjen velik pomak u postavljanju jasnih granica u vođenju prekršajnog i kaznenog postupka te je na taj način prevenirana povreda načela *ne bis in idem*, što potvrđuje sudska praksa.³⁰

2.3. Inkriminacija nasilničkog ponašanja u obitelji od 2015. godine

Pod pritiskom struke i akademske zajednice, ali i javnosti, 2015. godine u Kazneni zakon dodan je novi čl. 179.a Nasilje u obitelji, koji glasi: „Tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj, a time nije počinjeno teže kazneno djelo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.“³¹ Autori³² ističu da se u znanstvenoj literaturi i dalje ističe problem neodređenosti djela „teško kršenje propisa“ te je pitanje odnosi li se to na težinu počinjenog djela ili na učestalost kršenja prekršajnih odredbi (počinjenje prekršaja nasilja u obitelji iz čl. 10. ZZNO-a) i da je definiranje ovog pojma ostavljeno sudskoj praksi. Ističu primjer sudske prakse u kojem je sud zauzeo stajalište da se pojam „teškog kršenja“ odnosi na učestalost kršenja normi iz prekršajnog prava, tj. podrazumijeva višestruko počinjenje prekršaja iz čl. 10. ZZNO-a.³³

Novi ZZNO na snazi je od 1. 1. 2018. godine³⁴ i sadrži nove standarde postupanja, a treba istaknuti navođenje u samome ZZNO-u Direktive 2012/29/EU,³⁵ u skladu s kojom su određene i mjere zaštite. Tako je u ZZNO-u navedeno čak 15 mjera zaštite za žrtve nasilja u obitelji, što svakako doprinosi jačoj zaštiti žrtava, koja do tada nije bila na ovakav način obuhvaćena. Tako je odmah vidljivo da i žrtve prekršaja imaju pravo na pristup službama za potporu žrtvama nasilja u obitelji; pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć, pravo na zaštitu od zastrašivanja i odmazde; pravo na zaštitu dostojanstva tijekom ispitivanja žrtve kao svjedoka; pravo na pratnju osobe od povjerenja,

³⁰ Oset, S. *Prekršajnoppravna zaštita od nasilja u obitelji*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 21, broj 2/2014, str. 579–618.

³¹ Čl. 179.a. ZID KZ-a, NN 56/2015.

³² Cvitanović, L., Derenčinović, D., Turković, K., Munivrana Vajda, M., Dragičević Prtenjača, M., Maršavelski, A., Roksandić Vidlička, S. *Kazneno pravo – posebni dio*. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018, str. 246.

³³ *Ibid.*

³⁴ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 70/17.

³⁵ Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP (SL L 315, 14. 11. 2012.).

pravo da budu obaviještene o ukidanju zadržavanja, pravo na tajnost podataka, pravo na opunomoćenika u postupku; pravo biti obaviještene o poduzetim radnjama, pravo da ih na policiji ispita osoba istog spola; pravo na policijsku zaštitu i osiguranje, po nalogu suda, u svrhu neometanog uzimanja osobnih stvari prilikom napuštanja zajedničkog kućanstva i druga prava propisana zakonom (čl. 6. ZZNO-a). Osim što su navedene mjere zaštite za žrtve, u odredbi čl. 6. st. 1. vidljiva je implementacija Direktive i u čl. 6. st. 2. prema kojoj su tijela koja postupaju povodom nasilja u obitelji dužna već pri poduzimanju prve radnje u kojoj žrtva sudjeluje obavijestiti žrtvu na njoj razumljiv način o svim pravima.

3. OBLICI NASILJA I PRIKAZI SLUČAJEVA

Modaliteti obiteljskog nasilja najčešće se počinju razvijati kao prisilna i kontrolirajuća ponašanja počinitelja prema žrtvi, a u većini slučajeva kulminiraju tjelesnim nasiljem.³⁶ Definicija obiteljskog nasilja koja uključuje različite oblike tjelesnog, seksualnog, psihološkog ili ekonomskog nasilja počinjenog od strane članova obitelji, sadašnjeg ili bivšeg bračnog partnera, bez obzira na to žive ili ne u zajedničkom kućanstvu, kompatibilna je s definicijom iz čl. 3. Istanbulske konvencije.³⁷ Nešto širu definiciju s obzirom na moguće žrtve i počinitelje daje grupa američkih autora, koji navode da se obiteljsko nasilje može definirati kao nasilje počinjeno između dvoje ili više ljudi koji dijele zajedničko kućanstvo, a modaliteti nasilja različiti su, najčešće tjelesno, seksualno i psihičko, odnosno emocionalno.³⁸

U Zakonu o nasilju u obitelji u odredbi čl. 10. određeni su oblici³⁹ nasilja, i to tjelesno, psihičko, spolno i ekonomsko nasilje, a sudionici nasilja u obitelji

³⁶ Baldri, A. C., Duban, E., *Improving the effectiveness of law enforcement and justice officers in combating violence against women and domestic violence*. Training of trainers manual. Council of Europe, str. 11-12, 2016.

³⁷ *Ibid.*

³⁸ Karlsson, M. E., Quinones, K. R., Lopez, C. M., Andrews III, A. R., Wallace, M. M., Rheingold, A., *Sociodemographic and Incident Variables as Predictors of Victim Injury From Intimate Partner Violence: Findings From Police Reports*. *Violence Against Women* 24(12), str. 1413-1432, 2018.

³⁹ Čl. 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji

1. tjelesno nasilje
2. tjelesno kažnjavanje ili drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci
3. psihičko nasilje koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost
4. spolno uznemiravanje

5. ekonomsko nasilje kao zabrana ili onemogućavanje korištenja zajedničke ili osobne imovine, raspolaganja osobnim prihodima ili imovine stečene osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci

određeni su u odredbi čl. 8.⁴⁰ ZZNO-a. Dosad je u radu na nekoliko mjesta upućivano na razliku iz ZZNO/2003, ZZNO/2009 i ZZNO/2017. Predlagatelj je u obrazloženju ZZNO-a naveo da se napušta nabrojavanje pojedinih modaliteta svakoga propisanog oblika nasilja s obzirom na to da je ono teoretskog i praktičnog značenja te u zakonu nije potrebno nabrojati što predstavlja pojedini oblik nasilništva, već da sudska praksa i teorija jasno razlikuju modalitete u kojima se izražava određeni oblik obiteljskog nasilja.

3.1. Tjelesno nasilje

Tjelesno nasilje jest svaki oblik namjernog tjelesnog nasrtaja na žrtvu kojim kod nje nisu nastupile posljedice u vidu ozljede jer će se u tom slučaju raditi o nekom obliku tjelesne ozljede, koje su propisane u Kaznenom zakonu kao kazneno djelo.⁴¹ Tjelesno nasilje tako obuhvaća bilo koji oblik tjelesnog nasilja uslijed kojeg nije nastala posljedica u vidu tjelesne ozljede u sudskomedicinskom smislu, ali i tjelesno kažnjavanje ili drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci. Inkriminiranje namjernog tjelesnog nasilja nad drugom osobom obveza je propisana u Istanbulske konvenciji.⁴²

Kvalifikacija tjelesnih ozljeda predstavlja svrstavanje tjelesnih ozljeda u skupine prema određenim zakonskim kriterijima. Dakle, riječ je o pravnoj ili tzv. sudskomedicinskoj kvalifikaciji, kako to često u praksi shvaćaju liječnici kliničari kada kvalificiraju ozljede.⁴³ Kod tjelesne ozljede zakonodavac te ozljede ne definira precizno, pa će zato svaka ona ozljeda koja nema karakteristike osobito teške ili obične teške tjelesne ozljede biti tjelesna ozljeda. Kod tjelesne ozljede nema čak ni apstraktne opasnosti za život. Nema nikakva oštećenja važnog organa i važnog dijela tijela (oni ne mogu biti oslabljeni ni trajno, a ni u znatnoj mjeri).⁴⁴ Manje važan organ, ili dio tijela, može biti oslabljen trajno, ali

6. zanemarivanje potreba osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi koje dovodi do njezine uznemirenosti ili vrijeđa njezino dostojanstvo i time joj nanosi tjelesne ili duševne patnje.

⁴⁰ Osobe na koje se ZZNO primjenjuje jesu: bračni drug, izvanbračni drug, životni partner, neformalni životni partner, njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih, srodnici po krvi u ravnoj lozi, srodnici u pobočnoj lozi zaključno do trećeg stupnja, srodnici po tazbini u bračnoj i izvanbračnoj zajednici do zaključno drugog stupnja, posvojitelj i posvojenik (čl. 8. st. 1.).

Odredbe ZZNO-a primjenjuju se i na bivšeg bračnog druga, bivšeg izvanbračnog druga, bivšeg životnog partnera, bivšeg neformalnog životnog partnera, osobe koje imaju zajedničko dijete te osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu (čl. 8. st. 2.).

⁴¹ Vlada RH, Ministarstvo pravosuđa, Prijedlog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Zagreb, srpanj 2015., str. 21.

⁴² *Ibid.*

⁴³ Škavić, J., Zečević, D., Strinović, D., Kubat, M., Petrovečki, V., Čadež, J., Gusić, S. i Mayer, D. *Vještačenje težine tjelesnih ozljeda u kaznenom postupku*. Medix 9, br. 51 (2003), 80–82.

⁴⁴ *Ibid.*

tada ne u znatnoj mjeri, ili u znatnoj mjeri, ali tada ne trajno.⁴⁵ Iz analize predmeta (v. poglavlje 5.2.) vidljivo je da tjelesno nasilje iz kaznenog djela iz čl. 179. a KZ-a postoji ako se radi o kontinuitetu nasilja,⁴⁶ intenzitetu,⁴⁷ bezobzirnom⁴⁸ nasilničkom ponašanju, a kod kvalifikacije čl. 10. ZZNO-a nisu zabilježeni slučajevi kontinuiteta, a intenzitet⁴⁹ (prema ocjeni autora ovoga rada) nije bio u tolikoj mjeri visok da bi se radilo o kaznenom djelu.

3.2. Psihičko nasilje

Psihičko nasilje jest netjelesno nasilje koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost. Ostali oblici psihičkog nasilja, kao što je psihičko nasilje koje je dovelo do narušavanja zdravlja, predstavljaju kazneno djelo (teške ili osobito teške) tjelesne ozljede i inkriminiraju se sukladno Kaznenom zakonu (čl. 117., 118. ili 119.), a verbalno nasilje u vidu prijetnji nekim zlom predstavlja kazneno djelo prijetnje iz čl. 139.⁵⁰ Kaznenog zakona, koje se, ako

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ „Unazad tri godine osumnjičeni je fizički zlostavljao svoju suprugu, dovodio ju u ponižavajući položaj i kod nje izazivao strah za život i sigurnost. Dana 11. 11. 2017. u popodnevnim satima, kada je osumnjičeni došao kući išao je ravno prema supruzi i govorio joj da ga nije smjela pitati kada će doći kući, primio ju je za vrat, zatim je vukao za kosu i glavu joj udario u stol, te joj počeo prijetiti smrću i rekao joj ako ga prijavi da će je sigurno ubiti kada se vrati iz pritvora“. PU krapinsko-zagorska, PP Pregrada, KU 46/18 od 13. 11. 2018.

⁴⁷ „Prijavljeni je od 2003. do 2018. teško kršio propise o zaštiti od nasilja u obitelji na način da je u više navrata verbalno vrijeđao svoju suprugu i fizički je napadao na načine što bi joj zadavao više udaraca u predjelu lica, zatim ju je srušio na pod i nogom udario po tijelu, a jednom prilikom je gurnuo niz stepenice unutar obiteljske kuće.“ PU brodsko-posavska, PP Vrpolje. KU-65/18 od 28. 9. 2018.

⁴⁸ „U vremenskom periodu od 20. 01. 2017. do 21. 12. 2017. prijavljeni se učestalo nasilnički ponašao prema supruzi i dovodio je u ponižavajući položaj, istu je vrijeđao pogrđnim riječima „kurv... kaj bi htjela s kime se ti je...“ bacao je na pod i gušio je rukama te udario rukama i nogama po tijelu, a dok ju je davio lupao je njezinom glavom u kuhinjski ormarić i koljenom udario u predjelu prsnog koša.“ PU međimurska, PP Čakovec. KU-7/18 od 5. 1. 2018.

⁴⁹ „Okrivljena je kriva što je dana 13. 9. 2018. oko 15 sati, maloljetnog sina istukla na način da je s drveta otkinula šibu i njome zadala nekoliko udaraca sinu po rukama, te je time počinila tjelesno nasilje prema djetetu.“ Prekršajni sud u Osijeku, Pp 31.J-1347/18-11 od 15. 9. 2018.

„Okrivljeni je kriv što je od izvanbračne supruge zatražio da stupe u intimni odnos, a kada ga je ista odbila, istu je u više navrata udario po glavi i počupao za kosu te bacio na pod te je time počinio tjelesno nasilje.“ Prekršajni sud u Splitu, Pp 31.J-3371/17-9 od 25. 8. 2017.

„Okrivljeni je kriv što je vrijeđao suprugu riječima „jesam li ti rekao da skupiš svoje stvari i odlaziš kurv., kurv.drolj... štraco, ajde u Zagreb da se kurv.. gdje imaš jeb...“, te je potom tjelesno napada i s obje ruke je hvata za njezine nadlaktice te je pokušao odgurnut od ormara s kojega je prethodno bacao njezine stvari s balkona u dvorište.“ Prekršajni sud u Šibeniku, Pp J-675/17 od 3. 11. 2017.

⁵⁰ Vlada RH, Ministarstvo pravosuđa, Prijedlog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Zagreb, srpanj 2015., str. 22.

je počinjeno prema bliskoj osobi, uvijek progoni po službenoj dužnosti. Jednako tako, i prisila učinjena prema članu obitelji predstavlja kazneno djelo iz čl. 138. Kaznenog zakona te se, u slučaju da je počinjena prema bliskoj osobi, progoni po službenoj dužnosti.⁵¹ Također, ako bi se radilo o težem kršenju odredaba ovog Zakona u vidu teškog i/ili dugotrajnog zastrašivanja, ponižavanja i sl., a kojim nije počinjeno neko od navedenih kaznenih djela, radit će se o kaznenom djelu nasilja u obitelji iz čl. 179.a Kaznenog zakona.⁵² Dakle, prema prijedlogu ove odredbe, psihičko nasilje kao oblik prekršaja nasilja u obitelji predstavljat će sve druge oblike napada na psihički integritet žrtve koje su dovele do njezine uznemirenosti ili povrede dostojanstva, a koje ne predstavljaju neko od navedenih kaznenih djela (tjelesnu ozljedu, prijetnju, prisilu, nasilje u obitelji), kao što su psovke, nazivanje pogrđnim imenima i sl.⁵³

U Zakonu o suzbijanju diskriminacije⁵⁴ u čl. 3. st. 1. određeno je uznemiravanje kao svako neželjeno ponašanje uzrokovano nekim od osnova iz čl. 1. st. 1. kojem je cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Sukladno čl. 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji psihičko nasilje jest primjena psihičke prisile koja je prouzročila osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povrede dostojanstva, verbalno nasilje, verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima ili na drugi način grubo verbalno uznemiravanje, uhođenje ili uznemiravanje preko svih sredstava za komuniciranje ili preko elektroničkih i tiskanih medija ili na drugi način ili komuniciranja s trećim osobama, izolacija ili ugrožavanje slobode kretanja (u daljnjem tekstu: uhođenje i uznemiravanje).

Iz analize predmeta (v. poglavlje 5.2.) proizlazi da psihičko nasilje iz kaznenog djela iz čl. 179.a KZ-a postoji ako se radi o slučajevima kontinuiteta i intenziteta psihičkog maltretiranja i uznemiravanja s ozbiljno upućenim prijetnjama,⁵⁵ koje nisu ni malo bezazlene, a počinitelji su nakon prijetnji počinili

⁵¹ *Ibid.*

⁵² *Ibid.*

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ Zakon o suzbijanju diskriminacije, NN 85/08, 112/12.

⁵⁵ „Oštećena je prilikom svakog odlaska od kuće morala nekoga voditi kako bi spriječila nasilje i izljeve ljubomore prijavljenog, a koji je uslijed konzumiranja alkohola i takvog ponašanja u nekoliko navrata razbijao namještaj i tehničke uređaje te zabijajući nož u stol, zbog ponašanja prijavljenog oštećena je u više navrata zatražila liječničku pomoć dok je jednom pokušala izvršiti i samoubojstvo na način što je popila veću količinu lijekova.“ PU brodsko-posavska, PP Vrpolje, KU 54/18. od 30. 7. 2018.

„Oštećena je izašla ispred kuće jer je bila umorna od psihičkog zlostavljanja od strane prijavljenog izvanbračnog supruga, kada ju je pozivao da se vrati u kuću oštećena je odbila pa je došao do nje uhvatio je za ruke i odvuкао u kuću, a kada mu je rekla da će pozvati policiju jer ga više ne može trpjeti na što joj je prijavljeni zaprijetio samo nazovi i prerezati ću ti grkljan.“ PU šibensko-kninska, PP Knin, KU 78/18 od 1. kolovoza 2018.

i teška kaznena djela protiv života i tijela. Psihičko nasilje kod prekršaja iz čl. 10. ZZNO-a u prvome redu sastoji se od upućivanja pogrđnih riječi, vikanja, vrijeđanja, omalovažavanja,⁵⁶ a u istraživanju predmeta zabilježene su i upućene prijetnje koje nisu bezazlene i po autorima su zasigurno postojali⁵⁷ i elementi za kazneno djelo iz čl. 179.a, kao i za kazneno djelo prijetnje iz čl. 139. KZ-a.

3.3. Spolno nasilje

Iako je najvećim dijelom pokriveno kaznenom zonom odgovornosti (kaznena djela protiv spolne slobode, kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta), spolno nasilje također je izrijeком navedeno kao jedan od oblika nasilja u obitelji. Naime osoba koja vrši spolno nasilje na bilo koji način u pravilu će odgovarati za neko od kaznenih djela iz Kaznenog zakona kojima je zaštitni objekt spolna sloboda, ali određena neprimjerena ponašanja spolne naravi koja nemaju takav intenzitet da bi bila obuhvaćena kaznenom zonom odgovornosti moći će se podvesti pod prekršaj nasilja u obitelji sukladno ovom Zakonu.⁵⁸

Zakoni o zaštiti nasilja u obitelji iz 2003., 2009. i 2017. nisu odredili što je to spolno nasilje, odnosno spolno uznemiravanje, već je u Zakonu o suzbijanju diskriminacije⁵⁹ u čl. 3. st. 2. određeno spolno uznemiravanje kao svako verbalno, neverbalno ili tjelesno neželjeno ponašanje spolne naravi kojem je cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a posebice ako stva-

„Prijavljeni je prijetio svojoj supruzi da će ju usmrtiti na način da je u vrijeme kada je njegova supruga bila u posjeti njihovoj kćerki i to nakon što mu je telefonom rekla da ga ostavlja, došao u Zadar i pokušao na vrata stana njihove kćerke, predstavio se kao poštar, te nakon što mu je supruga otvorila vrata, prijavljeni je odgurnuo vrata, ušao u stan, držeći bombu, te prijeteci da će raznijeti cijeli stan, sebe i nju, ako ne pođe s njim. Kada je iz straha za svoj život izašla s njim iz stana, te sjela u njegov automobil, prijavljeni ju je odvezao u nekakvu šumu u blizini Zadra, gdje ju je dva sata nagovarao da mu se vrati, cijelo vrijeme držeći bombu u ruci, sve dok ona iz straha za svoj život nije pristala da će se s njim vratiti u Čakovec.“ PU međimurska, Služba kriminalističke policije. KU-78/02 od 3. 12. 2015.

⁵⁶ „Okrivljeni se nasilnički ponašao u obitelji spram sestre, na način da je na istu vikao i galamio, te je vrijeđao riječima ti si obična kurva i drolja idi svome suprugu.“ Prekršajni sud u Splitu, Pp J-3151/18 od 23. 8. 2018.

⁵⁷ „Okrivljenik se nasilnički ponašao prema supruzi na način da je došavši u stan u alkoholiziranom stanju, s koncentracijom alkohola od 1,76 g/kg počeo vikati na nju riječima „sve ću stvari zapaliti, a stan ću dići u zrak, ubit ću te kravo, kravetino“, a nakon toga joj prilazi te joj zadaje udarac u predjelu glave (šamar), kojom prilikom supruga bježi u svoju sobu, a narečeni u spavaćoj sobi počinje vaditi i bacati svu robu iz ormara na pod, te je na taj način počinio prekršaj iz čl. 10. st. 1. t. 3. kažnjiv po čl. 22. st. 1. ZZNO.“ Prekršajni sud u Rijeci, Pp J-1979/2019 od 1. 4. 2019.

⁵⁸ Vlada RH, Ministarstvo pravosuđa, Prijedlog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Zagreb, srpanj 2015., str. 22.

⁵⁹ Zakon o suzbijanju diskriminacije, NN 85/08, 112/12.

ra zastrašujuće, neprijateljsko, ponižavajuće, omalovažavajuće ili uvredljivo okruženje. Ta ponašanja obuhvaćaju npr. neželjen fizički kontakt, neprimjerene primjedbe spolne prirode, pokazivanje uvredljivog vizualnog materijala, sramotne pozive, molbe ili zahtjeve za spolne usluge i slično.⁶⁰

Pri kvalifikaciji spolnog nasilja policija primjenjuje kriterije iz Zakona o suzbijanju diskriminacije. Iako se zbog malog broja slučajeva spolnog nasilja u provedenom istraživanju (v. poglavlje 5.2.) ne može zaključiti da postoji ustaljena praksa, zasigurno se može reći da je kod ove vrste nasilja ključan intenzitet same radnje počinjene na štetu žrtve, temeljem kojega se razgraničuje kazneno djelo⁶¹ od prekršaja⁶² nasilja u obitelji.

3.4. Ekonomsko nasilje

Ekonomsko nasilje također je jedan od propisanih oblika obiteljskog nasilja, a odnosi se na radnje kojima se sprječava ekonomska neovisnost žrtve, primjerice uskraćivanje novca za osnovne životne potrebe radi izživljavanja, zabrana žrtvi da se zaposli i sl.⁶³ Ekonomsko nasilje odnosi se na određena ponašanja kojima počinitelj ograničava i kontrolira žrtvine ekonomske resurse i potencijale. U značajnom broju slučajeva ekonomsko nasilje čine muškarci koji instrumentaliziraju svoju moć nad ženom i time uzrokuju po nju negativne posljedice.⁶⁴ „Stavovi, uvjerenja i ponašanja koja perpetuiraju ekonomsko nasilje često su duboko utkana i blisko povezana s kulturnim, socijalnim i religijskim normama nekog društva.“⁶⁵ U užem smislu, ekonomsko se nasilje odnosi na nejednaku kontrolu nad zajedničkim resursima, uskraćivanje pristupa novcu,

⁶⁰ Kurtović Mišić, A., Garačić, A., *Kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoreda*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 597-618.

⁶¹ Događaj u kojem je policija podnijela kaznenu prijavu radi nasilja u obitelji iz čl. 179. a. KZ-a: „prijavljeni je oštećenu uhvatio za struk, strgao joj haljinu i grudnjak s tijela, skinuo gaćice i rekao ako nećeš milom onda ćeš silom, sad ću te silovati što je kod oštećene izazvalo strah pa je počela plakati i vrištati.“ KU 78/18 od 1. kolovoza 2018. PU šibensko-kninska, PP Knin.

⁶² Događaj iz čl. 4. ZZNO-a: „okrivljeni se nasilnički ponašao u obitelji spram svoje izvanbračne supruge, tako da je u alkoholiziranom stanju, nakon što je od izvanbračne supruge zatražio da stupe u intimni odnos, a kada je ista odbila, revoltiran takvim ponašanjem istu je u više navrata zatvorenim dlanom desne ruke udario po glavi i počupao za kosu te bacio na pod.“ Prekršajni sud u Splitu, broj: Pp J-3371/17-9 od 25. 8. 2017.

⁶³ Klasnić, K., *Ekonomsko nasilje nad ženama u intimnim vezama u hrvatskom društvu – konceptualne pretpostavke*. Socijalna ekologija: Časopis za ekološku misao i sociološkijska istraživanja okoline, 2011, 20.3: 335–356., str. 336.

⁶⁴ *Ibid.*, str. 342.

⁶⁵ Fawole, Olufunmilayo I. (2008). *Economic Violence to Women and Girls – Is It Receiving the Necessary Attention?* Trauma, Violence, & Abuse, 9 (3): 167–177, str. 170, preuzeto iz Klasnić, K. 2011, str. 342.

zapošljavanju ili edukaciji. U širem smislu ono obuhvaća i oštećenje ili uništavanje ženine imovine, kao i krađu ili onemogućavanje raspolaganja vlastitim resursima ili imovinom.⁶⁶

Ekonomsko nasilje nad ženama u intimnim vezama obuhvaća uskraćivanje, oduzimanje financijskih sredstava, dovođenje žene u položaj da moli za novac, davanje „džeparca“, potpunu kontrolu kućnog budžeta, učestale provjere potrošenog novca, nedopuštanje sudjelovanja u financijskim odlukama, uskraćivanje informacija o obiteljskim prihodima, zabranu zapošljavanja, oštećenje ili uništenje ženine imovine, ucjenjivanje financijskim sredstvima, uskraćivanje prava na obrazovanje ili zdravstvenu zaštitu, generiranje zajedničkih ili isključivo ženinih dugova, neplaćanje alimentacije.⁶⁷

Prema čl. 10. ZZNO/2017 ekonomsko nasilje obuhvaća zabranu ili onemogućavanje korištenja zajedničke ili osobne imovine, raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci.

Prijašnja odredba iz čl. 4. ZZNO/2009 bila je šira i pod ekonomskim nasiljem podrazumijevala je oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine ili zabranu ili onemogućavanje korištenja osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini te oduzimanje prava ili zabranu raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja ili rada, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva (čl. 4. ZZNO/2009).

Iz analize predmeta (v. poglavlje 5.2.) proizlazi da je pri kvalifikaciji ekonomskog nasilja iz čl. 179.a KZ-a bitno naglasiti da ekonomsko nasilje nije samostalno zastupljeno, već se radi i o psihičkom nasilju,⁶⁸ a ako žrtva ne ispuni zahtjeve počinitelja, on nastavlja s fizičkim nasiljem i prijetnjama.⁶⁹

⁶⁶ Klasnić, K. 2011, str. 342.

⁶⁷ Sharp, N. 'What's yours is mine?' *The different forms of economic abuse and its impact on women and children experiencing domestic violence*. Refuge for women and children against domestic violence. URL: http://www.wbg.org.uk/GBA_Present_2_4145259369.pdf preuzeto iz Klasnić, K., 2011, str. 343.

⁶⁸ „Prijavljeni se od mjeseca srpnja 2011. godine do 17. 11. 2017. godine nasilnički ponašao prema supruzi na način da ju je ustrajno i kontinuirano dovodio u ponižavajući položaj na način da se dovodio u alkoholizirano stanje i pritom galamio na istu, vrijeđao je i omalovažavao pogrđnim riječima, tjerao ju van iz obiteljske kuće, fizički je napadao, zaključavao u kuću, uskraćivao joj zajedničku imovinu, razbijao njezine stvari i dr.“ PU ličko-senjska, PP Otočac. KU 177-17 od 2. 12. 2017.

⁶⁹ „Osumnjičeni se u vremenskom periodu od početka 2011. do 27. 3. 2017. u više navrata nasilnički ponašao u obitelji, prema majci, bratu i ocu. Bratu je bez ikakvog povoda nanio tjelesne ozljede koji je teški invalid, a od roditelja je prethodno *tražio novac za izlaske*, a kada mu isti nisu udovoljili zahtjevima, razbijao je po stanu, verbalno ih napadao, prijeteći im smrću,

4. MOGUĆI KRITERIJI ZA RAZLIKOVANJE KAZNENOG DJELA OD PREKRŠAJA NASILJA U OBITELJI

U teoretskim i praktičnim raspravama često se govori o nepostojanju jasne razlike u kvalifikaciji nekog događaja obiteljskog nasilja na kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji (čl. 179.a KZ-a), odnosno prekršaj (čl. 10. ZZNO-a). Cvitanović i ostali autori⁷⁰ ističu da i u 2018. godini nije normativno jasno obilježje djela „teško kršenje propisa“ te je pitanje odnosi li se to na težinu počinjenog djela ili na učestalost kršenja prekršajnih odredbi (počinjenje prekršaja nasilja u obitelji iz čl. 10. ZZNO-a), već da je definiranje ovog pojma ostavljeno sudskoj praksi. Ipak, ističu primjer sudske prakse u kojem je sud zauzeo stajalište da se pojam „teškog kršenja“ odnosi na učestalost kršenja normi iz prekršajnog prava, tj. podrazumijeva višestruko počinjenje prekršaja iz čl. 10. ZZNO-a.⁷¹

Sukladno presudi Vrhovnog suda Republike Hrvatske, „razgraničenje između kaznenog djela iz čl. 179.a KZ/11 i prekršaja iz čl. 10. ZZNO očituje se u težini ugrožavanja zaštićenog dobra što je *questio facti* i sud je to dužan ocijeniti u svakom pojedinom slučaju. Objektivno poimanje težine prekršaja propisa o zaštiti nasilja u obitelji očituje se kroz visok stupanj nasilja, surovosti ili bešćutnosti počinitelja te posebno izraženom poniženju ili patnji žrtve i tek tada će se raditi o kaznenom djelu, a ne prekršaju.“⁷²

I na razini općinskih sudova u presudama nalazimo definiranje granice između prekršaja i kaznenog djela. Tako Općinski sud u Splitu u presudi naglašava da „kazneno djelo kao samostalno obuhvaća teže oblike nasilništva u obiteljskom okruženju kojima su ostvareni elementi prekršaja, a nisu ostvareni elementi ni jednog težeg kaznenog djela.“⁷³ Za postojanje ovog kaznenog djela potrebna je veća kriminalna količina te je potrebno kumulativno ispunjenje pretpostavki i to da je došlo do težeg kršenja propisa o zaštiti od nasilja u obitelji, te prouzročene teže posljedice kod žrtve (izazivanje straha, dovođenje u ponižavajući položaj).⁷⁴ Prema sudskoj praksi nužno je da jedan ili u kombinaciji

govoreći im da će ih ubiti ako ne dobije novac, te je tako 26. 3. 2017. oko 01,22 sata, kada mu je otac odbio dati traženi novac i otišao u kupaonicu da bi mogao nazvati policiju, isti nasilno ušao u kupaonicu, prišao ocu, udarivši ga svojom glavom u njegovu glavu i više puta ga udario zatvorenim šakama po tijelu, iako je svjestan da je otac teški srčani bolesnik.“ PU zagrebačka, VIII PP Zagreb. KU 200/17 od 20. 4. 2017. PU zagrebačka, VIII PP Zagreb.

⁷⁰ Cvitanović, L., Derenčinović, D., Turković, K., Munivrana Vajda, M., Dragičević Prtenjača, M., Maršalevski, A., Roksandić Vidlička, S., Kazneno pravo – posebni dio, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018, str. 246.

⁷¹ *Ibid.*

⁷² VSRH, I Kž 579/2017-8 od 8. veljače 2018.

⁷³ Općinski sud u Splitu K-822/19 od 11. studenog 2016., str. 5.

⁷⁴ *Ibid.*

više modaliteta ponašanja počinitelja, članu obitelji ili bliskoj osobi prouzroči osjećaj straha, nespokojsva, nesigurnosti ili ga je stavio u ponižavajući položaj. Dakle dovoljno je počinjenje samo jedne radnje kojom je izazvana neka od posljedica iz zakonskog opisa, a nije nužno sustavno ili višekratno ostvarenje radnje počinjenja. Ponižavajući položaj kao izravna posljedica izživljavanja nad žrtvom je takva intenziteta zbog kojeg se žrtva osjeća nesigurnom i nespokojnom i stavljena je u položaj poniženja, gaženja ljudskog dostojanstva.⁷⁵

Škorić i Rittossa smatraju da je za postojanje kaznenog djela nasilja u obitelji, osim teškog kršenja propisa o zaštiti od nasilja u obitelji, nužno da se kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili se dovede u ponižavajući položaj. Dovođenje u ponižavajući položaj bilo je i dio opisa kaznenog djela iz čl. 215.a, a njegova pravna priroda izazvala je u kaznenopravnoj teoriji i praksi niz dvojba. Pojedini autori smatrali su ga objektivnim uvjetom kažnjivosti dopuštajući da ne mora biti obuhvaćen počiniteljevom krivnjom, dok su drugi isticali suprotno, da mora biti obuhvaćen krivnjom počinitelja. Sljedeće pitanje vezano uz pojam ponižavajućeg položaja jest koje su to okolnosti relevantne da bi bila riječ o dovođenju člana obitelji ili bliske osobe u ponižavajući položaj.⁷⁶ U pokušaju detaljnijeg objašnjenja pojma ponižavajućeg položaja u zakonskom, pravnom kontekstu, Bačić i Pavlović navode da je riječ o stupnju poniženja koji je izravna posljedica izživljavanja nad žrtvom. Žrtva postaje očajna, gubi osjećaj osobne vrijednosti i počinje sumnjati da je zbog toga drugi više ne poštuju. Postaje nesigurna, povlači se u sebe gubeći realnu sliku o vlastitom egu i njegovoj društvenoj vrijednosti.⁷⁷ Glede kvalificiranja određenog ponašanja kao prekršaja, odnosno kaznenog djela, te pitanja njihova razgraničenja važna je praksa Europskog suda za ljudska prava. U dva predmeta bilo je postavljeno pitanje pravne opravdanosti konsektivnog, odnosno paralelnog vođenja postupka temeljem istog činjeničnog stanja za prekršaj i kazneno djelo te je u oba predmeta, Maresti protiv Hrvatske i Tomasović protiv Hrvatske, utvrđena povreda načela *ne bis in idem*, a time i čl. 4. Protokola 7. Europske konvencije. Obje presude utjecale su na promjene uvriježenih stajališta, shvaćanja i primjene načela *ne bis in idem* u praksi sudova te su posljedično rezultirale izmjenama zakona.

Glede kvalificiranja određenog ponašanja Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji - Istanbulska konvencija⁷⁸ navela je u čl. 46. otegotne okolnosti prema kojoj stranke trebaju

⁷⁵ *Ibid.*

⁷⁶ Škorić, M., Rittossa, D. *Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 22, broj 2/2015, str. 483–521.

⁷⁷ *Ibid.*

⁷⁸ Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji prvi je međunarodni pravno obvezujući instrument u Europi u području nasilja nad

poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se sljedeće okolnosti, ako već ne čine sastavni dio kaznenog djela, mogu, u skladu s mjerodavnim odredbama unutarnjeg prava, uzeti u obzir kao otegotne okolnosti pri određivanju kazne u vezi s kaznenim djelima utvrđenim u skladu s Konvencijom: a) kazneno je djelo počinjeno nad bivšim ili sadašnjim bračnim drugom ili partnerom, sukladno tome kako ih priznaje unutarnje pravo, od strane člana obitelji, osobe koja živi sa žrtvom ili osobe koja je zloupotrijebila svoj autoritet; b) kazneno djelo ili srodna kaznena djela u povratu; c) kazneno je djelo počinjeno nad osobom koja je ranjiva uslijed posebnih okolnosti; d) kazneno je djelo počinjeno nad djetetom ili u njegovoj nazočnosti; e) kazneno su djelo počinile dvije ili više osoba zajedničkim djelovanjem; f) kaznenom je djelu prethodilo ili je praćeno nasiljem jačeg intenziteta; g) kazneno je djelo počinjeno uz uporabu ili uz prijetnju oružjem; h) kazneno je djelo imalo za posljedicu tešku tjelesnu ili psihičku traumu za žrtvu; i) ako je počinitelj ranije osuđivan za kaznena djela slične naravi.

Temeljem analiza kriminalističkih istraživanja kažnjivih radnji iz navedene problematike u policijskoj praksi također su uočene poteškoće u dijelu primjene zakonskih i podzakonskih propisa, prije svega Zakona o kaznenom postupku, Kaznenog zakona, Prekršajnog zakona i Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakona o policiji, Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, što u konačnosti uzrokuje neodgovarajuće kvalifikacije kažnjivih radnji. Uvažavajući činjenicu da se teoretska i znanstvena rasprava o potrebi jasnijeg zakonskog razgraničavanja kažnjive radnje prekršaja i kaznenog djela nasilničkog ponašanja još uvijek vodi, iako je u primjeni relativno nov Kazneni zakon, može se očekivati da će i u policijskoj praksi biti različitih pristupa u kvalifikaciji kažnjive radnje. Stoga smatramo iznimno važnim da policija prilikom poduzimanja mjera i radnji potrebnih za razjašnjenje vrste kažnjive radnje utvrdi sve relevantne okolnosti događaja, kao što su kontekst i kronologija nasilja u obitelji, kontinuitet nasilja, modalitete nasilja, namjeru počinitelja, intenzitet, posljedice za žrtvu, prisutnost djece, recidivizam počinitelja, ranije eventualne mjere nadležnih tijela. Zasigurno je da bi se primjenom navedenoga sveobuhvatnog pristupa, koji u fokusu nema samo konkretni događaj zbog kojeg je policija pozvana na intervenciju, već je orijentiran na utvrđivanje svih dostupnih činjenica vezanih uz određenu obitelj, nejasnoće vezane uz kvalifikaciju kažnjive radnje obiteljskog nasilja bitno smanjile.

Temeljem policijske prakse autori zaključuju da postoji nekoliko ključnih kriterija koji doprinose jasnijem razgraničenju kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji u odnosu na prekršaj. Prvi je svakako intenzitet nasilničkog

ženama i obiteljskog nasilja. Konvencija je usvojena 7. travnja 2011. u Istanbulu, Turska. Republika Hrvatska Konvenciju je potpisala 22. siječnja 2013., a ratificirala 11. travnja 2018. godine (<http://www.sabor.hr/vecina-klubova-u-raspravi-podrzala-ratifikaciju-is>).

ponašanja u obitelji koji se odnosi na količinu i težinu primijenjenog nasilja, a ovaj kriterij uključuje i dva „pomoćna“ kriterija. Primijenjena sredstva kojima se čini kažnjiva radnja i nastale tjelesne ozljede, njihova ozbiljnost i težina važni su pomoćni kriteriji kojima se diferencira kazneno djelo od prekršaja.

Iz sljedećih primjera vidljivo je da se u situacijama u kojima počinitelj koristi sredstvo koje upućuje na okrutnost s namjerom teškoga tjelesnog ozljeđivanja pravilno kvalificiralo nasilje u obitelji kao kazneno djelo: počinitelj prijeti žrtvi da će je sasjeci motornom pilom,⁷⁹ počinitelj je gušio svoju suprugu jastukom, prilikom čega je ona ostajala bez zraka,⁸⁰ većim građevinskim čekićem zamahivao je prema supruzi u namjeri da je ozlijedi,⁸¹ počinitelj je tjelesno ozlijedio svoju suprugu udarajući je zatvorenim šakama, nogama i dječjom kacigom po glavi i tijelu, u više navrata gušio ju je žičanim kabelom, koji joj je prethodno omotao oko vrata.⁸²

Ključan čimbenik koji razgraničuje kazneno djelo od prekršaja nasilja u obitelji jest kontinuitet činjenja kaznenog djela, koje mnogo puta prije nego što žrtva prijavi traje dugi niz godina. Razlog je tome što počinitelj ima utjecaj na žrtvu i koji se očituje u umanjivanju, poricanju, pa čak i okrivljuje žrtvu zbog svog nasilničkog ponašanja (prekršaja ili kaznenog djela), a kada vidi da prolazi nekažnjeno i da žrtva ne traži pomoć institucija, takvo ponašanje postaje uobičajeni obrazac ponašanja te on nastavlja s činjenjem s kraćim ili dužim vremenskim razdobljima, a intenzitet se nasilja povećava. Kako bi se utvrdio kontinuitet nasilja u obitelji, potrebno je prvo obaviti razgovor sa žrtvom, i to o okolnostima prvog događaja kojega se žrtva može sjetiti. Nadalje, sa žrtvom je potrebno razgovarati o karakterističnim događajima koji se događaju u određeno vrijeme, na određenom mjestu ili kao posljedica nekih prethodnih događaja. Na kraju je potrebno utvrditi najteži događaj te posljednji događaj. U dosta slučajeva ti su događaji zapravo isti jer žrtva prijavljuje upravo najteže događaje, koji su u pravilu i posljednji u tome nizu.

Intenzitet počinjenja vidljiv je u sljedećem primjeru, u kojem je optuženik fizički zlostavljao suprugu, a nakon toga joj je zadao više uboda kuhinjskim nožem. Kontinuitet počinjenja u najgorem je smislu vidljiv u sljedećem primjeru, u kojem je počinitelj unazad 22 godine višestruko fizički i verbalno nasrtao na suprugu u nazočnosti njihovo četvero djece.⁸³

⁷⁹ K-27/18 od 16. 5. 2018. PU virovitičko-podravska, Služba kriminalističke policije.

⁸⁰ KU-49/18 od 13. 4. 2018. PU požeško-slavonska, PP Požega.

⁸¹ KU-48/18 od 2. 5. 2018. PU virovitičko-podravska, PP Virovitica.

⁸² KU-1/19 od 7. 1. 2019. PU požeško-slavonska, PP Pleternica.

⁸³ VSRH II Kž 450/2018-4 od 23. studenog 2018.

5. CILJ, METODE RADA I INTERPRETACIJA REZULTATA

5.1. Cilj

Cilj je rada utvrditi glavne čimbenike koji su ključni za razdvajanje prekršaja od kaznenog djela nasilja u obitelji s obzirom na načelo zabrane dvostrukog kažnjavanja. U tu svrhu provedeno je sveobuhvatno istraživanje kompletnih predmeta kaznenog djela nasilja u obitelji iz čl. 179.a Kaznenog zakona i prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Zaključno, istraživanjem se žele dobiti jasniji indikatori koji trebaju pomoći tijelima kaznenog progona u ocjeni radi li se o kaznenom djelu ili prekršaju u slučaju nasilničkog ponašanja u obitelji.

5.2. Metode rada, instrumenti i uzorak

Uzorak je činilo 85 slučajeva kaznenih djela nasilja u obitelji iz čl. 179.a Kaznenog zakona i 88 slučajeva prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji počinjenih u Republici Hrvatskoj. Uzorkovanje je provedeno na način da su policijske uprave I. i II. kategorije dale na uvid deset predmeta, a policijske uprave III. i IV. kategorije pet predmeta ukoliko su ih imale tijekom 2018. godine.

Podaci su prikupljeni pomoću dva upitnika, koji su se jednim dijelom razlikovali iz razloga što za kaznene predmete nije bilo presude, pa je broj varijabli u upitniku kojim smo ispitivali prekršaje bio veći jer smo imali rješenja prekršajnih sudova. Za potrebe ovog istraživanja uspoređivale su se samo iste varijable između dva upitnika koja su analizirana. Upitnik vezan uz kazneno djelo nasilje u obitelji čl. 179.a KZ-a (Martinjak, Filipović, Matijević, Kikić 2019.) činilo je 140 varijabli, podijeljenih u nekoliko cjelina, u kojima se opisivao prostor tijeka kriminalističkog istraživanja, mjesta izvršenja kaznenog djela, način izvršenja, karakteristike žrtve, karakteristike počinitelja te obilježja situacija u kojima se kazneno djelo dogodilo. Upitnik vezan uz prekršaje nasilja u obitelji čl. 10. PZ-a sadržavao je iste varijable kao i upitnik o kaznenim djelima, uz dodatnu cjelinu koja uključuje pitanja o rješenjima prekršajnih sudova, tako da je ukupno bilo zastupljeno 186 varijabli.

5.3. Interpretacija rezultata

5.3.1. Vrste nasilja

U Tablici 1 prikazane su vrste i odnos nasilničkog ponašanja za prekršaje nasilja u obitelji iz čl. 10. ZZNO-a, i to ukupno 88 predmeta s istim brojem počinitelja, te za kazneno djelo nasilja u obitelji iz čl. 179.a Kaznenog zakona s ukupno 85 počinitelja. Modus kažnjive radnje nasilničkog ponašanja u obitelji sukladno statističkim pokazateljima upućuje na razgraničenje kaznenog djela od prekršaja, pa tako, kad se uspoređuju podaci o prekršajima i kaznenim djelima nasilja u obitelji, vidljiv je veći udio tjelesnog nasilja kod kaznenih djela (89,41 %) nego kod prekršaja (64,77 %). Zatim, spolno je nasilje s 10,59 % zastupljeno kod kaznenih djela nasilja u obitelji, a s 1,14 % kod prekršaja. Izne-
nađujuće visok postotak ima ekonomsko nasilje, koje je kod kaznenih djela zastupljeno s 29,41 %, dok je kod prekršaja prisutno u 5,68 % slučajeva. Normativno ograničenje, pa tako i ograničenje ovog istraživanja, jest to što vrste nasilja u čl. 179.a Kaznenog zakona nisu taksativno navedene kao u čl. 10. ZZNO-a, stoga se definiranje modusa počinjenja temeljilo na metodi studije slučaja svakog predmeta. U Tablici 2 izvršen je Pearsonov test korelacije samo za kaznena djela nasilja u obitelji, koji prikazuje povezanost između svih vrsta nasilja. Korelacija između tjelesnog i psihičkog nasilja pozitivna je i značajna na razini rizika od 1 % jer je $r=,465$, $p<,01$.

Tablica 1.

VRSTE NASILJA U OBITELJI PREMA ČL. 179.a I ČL. 10. ZZNO-a

Nasilje u obitelji		tjelesno	psihičko	spolno	ekonomsko
Prekršaji N – 88	N - 88	57	71	1	5
	% 100,00	64,77	80,68	1,14	5,68
	std. dev.	,507	,397	,107	,233
	variance	,257	,158	,011	,054
Kaznena djela N – 85	N -85	76	81	9	25
	% 100,00	89,41	95,29	10,59	29,41
	std. dev.	,310	,213	,3,10	,458
	variance	,096	,045	,096	,210

Tablica 2.

KORELACIJA TJELESNOG, PSIHIČKOG, SPOLNOG I EKONOMSKOG
NASILJA IZ ČL. 179.a KZ-a

Nasilje		tjelesno	psihičko	spolno	ekonomsko
tjelesno	<i>Pearson Correlation</i>	1	,465*	,118	,138
	<i>Sig. (2-tailed).</i>		,000	,280	,207
	<i>N</i>	85	85	85	85
psihičko	<i>Pearson Correlation</i>	,465*	1	,076	,143
	<i>Sig. (2-tailed).</i>	,000		,487	,190
	<i>N</i>	85	85	85	85
spolno	<i>Pearson Correlation</i>	,118	,076	1	,281*
	<i>Sig. (2-tailed).</i>	,280	,487		,009
	<i>N</i>	85	85	85	85
eko- nomsko	<i>Pearson Correlation</i>	,138	,143	,281*	1
	<i>Sig. (2-tailed).</i>	,207	,190	,009	
	<i>N</i>	85	85	85	85

*Značajnost korelacije je na razini od ,01 ($r = ,465$, $p < ,01$); ($r = ,281$, $p < ,01$)

5.3.2. Dob i spol žrtve i počinitelja

U Tablici 3 prikazani su podaci iz analize dobi počinitelja i žrtve (prikazana je samo primarna žrtva) za prekršaje i kaznena djela te je primjetno da su žrtve kaznenih djela starije od žrtava prekršaja, a to je još jedan od pokazatelja da žrtve nasilja u obitelji trpe dugogodišnja nasilja i tek nakon što više ne mogu izdržati, prijave počinitelja, najčešće policiji. Postoje i drugi razlozi, a i to je čest slučaj da je prvo nasilje, ako ga uopće možemo tako nazvati, „lakše“ i onda se ide s kvalifikacijom prekršaja u slučaju da ne postoje teže okolnosti izvršenja te se tada odmah ide s kvalifikacijom kaznenog djela. Analiza je nadalje pokazala da su pripadnici muškog spola učestali počinitelji, i to njih 77 ili 87,5 %.

Tablica 3.

DOB POČINITELJA I ŽRTVE PREKRŠAJA TE KAZNENOG DJELA
NASILJA U OBITELJI

Dob	Prekršaj iz čl. 10. ZZNO-a				Kazneno djelo iz čl. 179.a KZ-a			
	Počinitelj	[%]	Žrtva [1]	[%]	Počinitelj	[%]	Žrtva [1]	[%]
- 18	2	2,3	6	6,8	-		1	1,2
18 – 20	2	2,3	4	4,5	2	2,4	-	-
21 – 24	4	4,5	12	13,6	3	3,5	4	4,7
25 – 29	11	12,5	5	5,7	11	12,9	13	15,3
30 – 39	20	22,7	16	18,2	25	29,4	17	20,0
40 – 49	26	29,5	19	2,6	13	15,3	19	22,4
50 – 59	16	18,2	14	15,9	20	23,5	20	23,5
60 – 64	2	2,3	5	5,7	7	8,2	-	-
65-	5	5,7	7	8,1	4	4,7	11	12,9
Ukupno	88	100,0	88	100,0	85	100,0	85	100,0

5.3.3. *Kontinuitet i intenzitet kao glavni čimbenici za razlikovanje
prekršaja od kaznenih djela*

U Tablici 4 prikazana je učestalost intenziteta i kontinuiteta u kaznenim predmetima čl. 179.a. U uvodnom dijelu rada naglašena je važnost intenziteta i kontinuiteta kao glavnih kriterija za razgraničenje, na što upućuju pokazatelji dobiveni ovim istraživanjem. Naime intenzitet je prisutan u 84 ili 98,82 % predmeta (Grafikon 5), a kontinuitet u 82 predmeta ili 96,47 % predmeta, a čest je slučaj da su kumulativno prisutna oba čimbenika. U upitniku je korištena skala kod kontinuiteta, koja je vidljiva kroz vremenska trajanja, a kod intenziteta kroz korištenje sredstava izvršenja i nastale posljedice za žrtve.

Tablica 4.

INTENZITET I KONTINUITET U PREDMETIMA KAZNENIH DJELA
ČL.179.a

<i>Intenzitet i kontinuitet u predmetima kaznenih djela čl. 179.a</i>					
<i>Intenzitet</i>			<i>Kontinuitet</i>		
Intenzitet	Bez intenziteta	Ukupno	Kontinuitet	Bez kontinuiteta	Ukupno
84	1	85	76	9	85
98,82	1,18	100,00	89,41	10,59	100,00
<i>std. deviation</i>	,310		<i>std. deviation</i>	,108	
<i>variance</i>	,096		<i>variance</i>	,012	
<i>Pearsonov test korelacije - r= ,731; p<,01</i>					

U Tablici 5 prikazana je učestalost sredstava kojima su izvršene radnje prekršaja i kaznenog djela nasilja u obitelji. Pokazatelji upućuju na očekivanu situaciju da je najčešće sredstvo u obje vrste kažnjivih radnji bila primjena fizičke snage. Kod kaznenih djela u gotovo svim slučajevima bila je prisutna fizička snaga (92,94 %), ali i vatreno oružje (4,71 %), hladno oružje (12,94 %) i neka druga sredstva (28,24 %). Napominjemo da je u većini slučajeva kaznenih djela korišteno više sredstava izvršenja. Iz analiza pokazatelja proizlazi da su sredstva izvršenja u slučajevima kaznenih djela bila učestalija, opasnija i pogubnija za žrtve te nas ovi pokazatelji upućuju na zaključak da je sredstvo izvršenja jedan od dodatnih, pa i ključnih kriterija koji pridonose razlikovanju kaznenih djela od prekršaja.

Tablica 5.

INTENZITET - SREDSTVA IZVRŠENJA

<i>Intenzitet - sredstva izvršenja</i>								
Sredstva izvršenja	Prekršaji – čl. 10. ZZNO-a				Kaznena djela – čl. 179.a KZ-a			
	N	[%]	std. dev.	variance	N	[%]	std. dev.	variance
fizička snaga	59	67,05	,473	,223	79	92,94	,258	,066
vatreno oružje	-	-	-	-	4	4,71	,213	,045
hladno oružje	2	2,27	,150	,022	11	12,94	,338	,114
drugo sredstvo	9	10,23	,305	,093	24	28,24	,453	,215

Iz Grafičkog prikaza 6 vidljivo je kolika je jaka zastupljenost intenziteta i kontinuiteta i može se svakako zaključiti da se radi o najvažnijim elementima koji razgraničuju kaznena djela od prekršaja nasilja u obitelji. U stručnoj i znanstvenoj literaturi malo je upozoravano na ova dva krucijalna elementa. Policijski službenik treba posebno utvrditi, odnosno usmjeriti se na događaje od prvoga, zatim učestalih događaja, a svakako i najtežeg događaja te posljednjeg događaja kako bi se utvrdilo postojanje kontinuiteta nasilja u obitelji.

Tablica 6.

KONTINUITET U PREDMETIMA KAZNENIH DJELA IZ ČL. 179.a

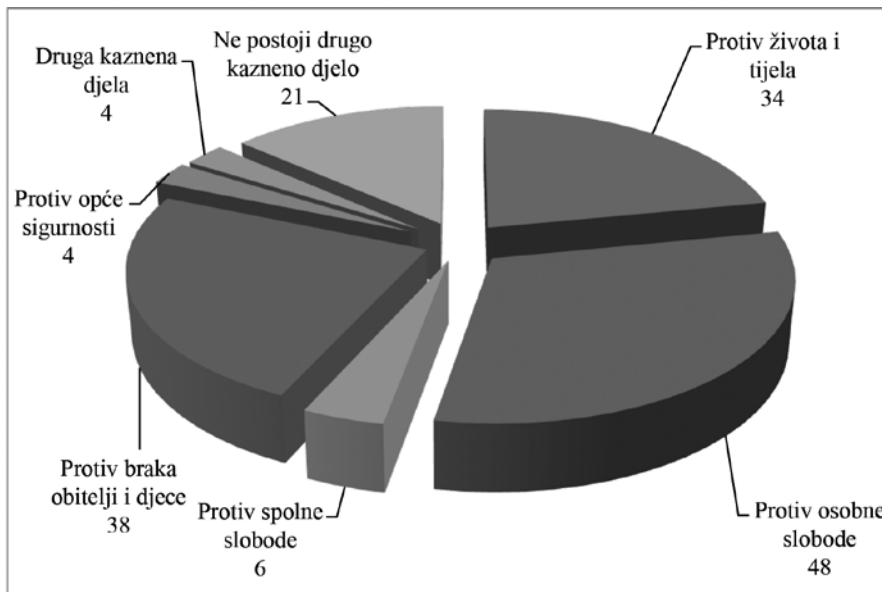
Trajanje – kontinuitet nasilja u obitelji			
Trajanje	N	[%]	Kumulativni [%]
do 3 mj.	8	7,1	7,1
od 3 mj. do 1 god.	14	15,3	22,4
od 1 do 2 god.	11	12,9	35,3
od 2 do 3 god.	14	16,5	51,8
od 3 do 4 god.	17	20,0	71,8
od 4 do 5 god.	6	7,1	78,8
duže od 5 god.	15	17,6	96,5
nema kontinuiteta	3	3,5	100,0
ukupno	85	100,0	

5.3.4. Stjecaj nasilja u obitelji s drugim kaznenim djelima

Počinitelji kaznenog djela nasilja u obitelji čine i druga kaznena djela, i to najčešće iz glave kaznenih djela protiv života i tijela, 34 ili 40 %, i kaznena djela protiv osobne slobode, 48 ili 56,47 %. Najčešća kaznena djela protiv života i tijela jesu tjelesna i teška tjelesna ozljeda, i to je još jedna potvrda o samome intenzitetu nasilja koje je prisutno, a kazneno djelo prijetnje najbrojnije je kod kaznenih djela protiv osobne slobode, što treba biti poseban indikator za policiju kod procjene i utvrđivanja rizika za žrtve nasilja u obitelji.

Grafikon 1.

VRSTE KAZNENIH DJELA KOJE SU POČINJENE U STJECAJU
S ČL. 179.a KZ-a

5.3.5. Koncentracija alkohola počinitelja (KD)

U Tablici 7 vidljiva je analiza koncentracije alkohola počinitelja kaznenog djela nasilja u obitelji. Kad se usporede podaci, vidljivo je da se počinitelji prekršaja nasilja u obitelji u pravilu alkotestiraju, dok se to ne bi moglo reći i za počinitelje kaznenih djela nasilja u obitelji, jer za 61,18 % počinitelja nije poznat podatak o primjeni radnje alkotestiranja. Sveukupan broj poznatih počinitelja kaznenog djela koji je poznat jest 19 ili 22,35 %, što ipak nije značajan podatak, dok je počinitelja nasilja u obitelji bilo 49 ili 55,68 %, u što su uključeni i počinitelji koji su odbili alkotest, te se može zaključiti da su ti počinitelji većinom bili pod utjecajem alkohola.

Tablica 7.

KONCENTRACIJA ALKOHOLA POČINITELJA KOD NASILJA
U OBITELJI

Nasilje u obitelji	Koncentracija alkohola počinitelja kod nasilja u obitelji [%]								
	0,00 %	od 0,01 do 0,50	od 0,50 do 1,50	od 1,50 do 2,50	od 2,50 do 3,50	od 3,50 do 4,00	odbio alkotest	nije poznato	N=
čl. 10 . ZZNO-a	22	3	15	19	3	1	8	17	88
	25,00	3,41	17,05	21,59	3,41	1,14	9,09	19,32	100,00
čl. 179.a KZ-a	14	1	10	8	-	-	-	52	85
	16,47	1,18	11,76	9,41	-	-	-	61,18	100,00

5.3.6. Posljedice za žrtvu kod kaznenog djela nasilja u obitelji

U Tablici 8 prikazane su posljedice za žrtvu prema čl. 179.a, i to posljedica za sigurnost njoj bliskih osoba i posljedica dovođenja u ponižavajući položaj. Potonja normativna kvalifikacija dovođenja u ponižavajući položaj zastupljena je u 82 ili 96,47 % predmeta. Posebno je zabrinjavajući podatak što je žrtvu strah za njezinu sigurnost i bliskih osoba te tu činjenicu treba uzeti u obzir kod procjene rizika za žrtve.

Tablica 8.

POSljedICE ZA ŽRTVU PREMA ČL. 179.a

Posljedice za žrtvu prema čl. 179.a	Strah za njezinu sigurnost i sigurnost njoj bliskih osoba			Dovođenje u ponižavajući položaj		
	da	ne	ukupno	da	ne	ukupno
Ukupno	61	24	85	82	3	85
[%]	71,76	28,24	100,0	96,47	3,53	100,0

Recidivisti su prisutni kod počinjenja nasilja u obitelji, i to 28 ili 31,82 % kod počinitelja prekršaja nasilja u obitelji, a 47 ili 55,29 % počinitelja kaznenog nasilja u obitelji već je bilo kažnjeno za nasilje u obitelji, što je također zabrinjavajući podatak, ali i dodatni pokazatelj da će ponovno počinjenje nasilja u obitelji biti kvalificirano kao kazneno djelo.

Tablica 9.

RANIJA KAŽNJAVANOST ZA NASILJE U OBITELJI

Recidivizam	Prekršaji čl. 10. ZZNO-a			Kaznena djela čl. 179.a KZ-a		
	Ranija kažnjavanost za nasilje u obitelji			Ranija kažnjavanost za nasilje u obitelji		
	kažnjavan	nije kažnjavan	ukupno	kažnjavan	nije kažnjavan	ukupno
ukupno	28	60	88	47	38	85
[%]	31,82	68,18	100,00	55,29	44,71	100,00

Tablica 10.

POSljedICE ZA ŽRTVU NASILJA U OBITELJI

Posljedice za žrtvu	Posljedice za žrtvu nasilja u obitelji							
	Prekršaji				Kaznena djela			
	tjelesna ozljeda	teška tjelesna ozljeda	nije ozlijeđena	ukupno	tjelesna ozljeda	teška tjelesna ozljeda	nije ozlijeđena	ukupno
ukupno	16	-	72	88	40	2	43	85
[%]	18,18	-	81,82	100,0	47,06	2,35	50,59	100,0

U Tablici 11 vidljiva je brojnost uhićenja za počinitelje prekršaja i kaznenih djela nasilja u obitelji. Uhićenje kao jedna od mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika u kaznenom postupku dodatni je pokazatelj postupanja policije prema počiniteljima, pa je tako vidljivo da je 83 % počinitelja prekršaja te 91 % počinitelja kaznenih djela uhićeno za nasilnička ponašanja u obitelji.

Tablica 11.

UHIĆENJE POČINITELJA PREKRŠAJA I KAZNENIH DJELA NASILNIČKOG PONAŠANJA U OBITELJI

Uhićenje	Uhićenje počinitelja prekršaja i kaznenih djela nasilničkog ponašanja u obitelji					
	Prekršaji			Kaznena djela		
	da	ne	ukupno	da	ne	ukupno
Ukupno	73	15	88	80	5	85
[%]	82,95	17,05	100,0	90,91	5,68	100,0

5.3.7. Istraživanje prekršaja

U prethodnim cjelinama naglašeni su najvažniji elementi za razlikovanje prekršaja od kaznenih djela. U ovoj cjelini bit će prikazane predložene i izrečene kazne prekršajnih sudova. Posebno će se promatrati izrečena novčana kazna i kazna zatvora, koja je svojevrsna dodatna potvrda kvalifikacije djela. Iz Tablice 12 vidljiva je disperzija kvalifikacije nasilja u obitelji iz čl. 10., kažnjivog po čl. 22. ZZNO-a. Ipak, najzastupljeniji je prekršaj iz čl. 2. st. 1. u 31 ili 35,23 % predmeta, a odmah slijedi prekršaj iz čl. 22. st. 3., koji čini počinitelj u nazočnosti djeteta ili osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi, i to u 25 ili 28,41 % predmeta.

Tablica 12.

POČINJENJE PREKRŠAJA IZ ČL. 10. KAŽNJIVOG PREMA ČL. 22. ZZNO-a

Čl. 10. ZZNO-a	Odredbe iz čl. 10. u svezi s čl. 22. ZZNO-a											
	čl. 22. st. 1.		čl. 22. st. 2.		čl. 22. st. 3.		čl. 22. st. 4.		čl. 22. st. 5.		čl. 22. st. 6.	
	da	ne	da	ne	da	ne	da	ne	da	ne	da	ne
Ukupno	31	57	18	70	25	63	14	74	11	77	3	85
[%]	35,23	64,77	20,45	79,55	28,41	71,59	15,91	84,09	12,50	87,50	3,41	96,59

U Tablici 13 vidljive su kazne zatvora za prekršaj iz čl. 10. ZZNO-a, ali pokazuju jednu jako bitno činjenicu, a to je da nije izrečena nijedna kazna zatvora u trajanju dužem od 60 dana. Osim što pokazuje da se počiniteljima ne izriču najteže kazne, isti podatak možemo tumačiti i tako da je kvalifikacija djela bila dobra jer nema izrečenih najtežih kazni, već je raspodjela prema Gaussovoj krivulji. Podatak da nema nijedne najteže izrečene kazne zasigurno je još jedan dodatni podatak koji govori u korist ispravnosti same kvalifikacije, kao i podatak da za 47 ili 53,41 % počinitelja nije zatražena kazna zatvora. Ipak, najbrojnije su kazne zatvora u trajanju od 11 do 20 dana, njih 15 ili 17,05 %, te od 21 do 30 dana, njih 11 ili 12,50 %.

Tablica 13.

KAZNA ZATVORA ZA PREKRŠAJ IZ ČL. 10. ZZNO-a

Kazna zatvora	Počinitelju izrečena kazna zatvora za prekršaj iz čl. 10. ZZNO-a							
	ne	1 do 5 dana	6 do 10 dana	11 do 20 dana	21 do 30 dana	31 do 60 dana	više od 60 dana	ukupno
Ukupno	47	3	7	15	11	5	-	88
[%]	53,41	3,41	7,95	17,05	12,50	5,68	-	100,00

U Tablici 14 vidljive su novčane kazne za prekršaj iz čl. 10. ZZNO-a i pokazuje da prevladavaju blaže kazne, pa su tako kazne primjerice do 5000 kn zastupljene s 45,45 %, a kazne iznad 5000 kn s 6,82 %, što su sve „pokazatelji“ ispravnosti kvalifikacije.

Tablica 14.

NOVČANA KAZNA ZA PREKRŠAJ IZ ČL. 10. ZZNO-a

Novčana kazna	Počinitelju izrečena novčana kazna				
	ne	do 1000 kn	od 1000 do 5000 kn	od 5000 do 10.000 kn	ukupno
Ukupno	42	10	30	6	88
[%]	47,73	11,36	34,09	6,82	100,00

Kroz cjelokupno istraživanje vidljivo je da policijska, odnosno državnoodvjetnička kvalifikacija nije nejasna i da kriteriji nisu dvojbeni za ocjenu radi li se o kaznenom djelu ili prekršaju nasilja u obitelji. Iz tablica 4, 5 i 6 zorno se vide važni kriteriji, kao što su intenzitet i kontinuitet koji su prisutni kod kaznenog djela i koji su precizno utvrđeni. Intenzitet ima dodatni kriterij, a to su ozljede koje usmjeravaju kvalifikaciju djela, a za kontinuitet se svakako mora utvrditi (Tablica 8) trajanje nasilja, što je dodatni kriterij kod kvalifikacije. Osim do sada navedenih kriterija, neophodno je utvrditi postojanje straha za sigurnost žrtve i njoj bliskih osoba, što je i obveza prema Direktivi 2012/29/EU, kao i dovođenje u ponižavajući položaj, što je i najsporniji dio jer svako nasilje u obitelji dovodi žrtvu u ponižavajući položaj, ali autori opet naglašavaju dva osnovna kriterija i putem njih stupnjuju načine počinjenja. Kažnjavanost počinitelja daljnji je kriterij posebno za kvalifikaciju kaznenog djela. Već je naglašeno da prekršajni sudovi nisu izricali maksimalne kazne, i to autori ne tumače kao manjkavost, već tako da je kvalifikacija bila ispravna, jer da je pre-

težiti broj novčanih i kazni zatvora bio prema gornjoj granici novčane i kazne zatvora, značilo bi da se trebalo ići s kvalifikacijom kaznenog djela nasilja u obitelji, a ne prekršaja.

6. ZAKLJUČAK

Učestalost teoretskih i praktičnih rasprava kojima se problematiziraju nejasnoće vezane uz kvalifikaciju nasilja u obitelji bila je poticaj da se kroz istraživanje policijskih predmeta pokušaju utvrditi okolnosti i kriteriji temeljem kojih bi se otklonile dvojbe, ali i unaprijedio postupak kvalifikacije kažnjivih radnji vezanih uz obiteljsko nasilje.

Rezultati istraživanja samo su potvrdili dosadašnja stajališta kako je fenomen obiteljskog nasilja vrlo kompleksan i zahtjevan u postupku dokazivanja. Nadalje, rezultati su pokazali da je nasilje fizičko, psihičko, spolno i ekonomsko isprepletano u pojedinačnim događajima i da je rijetko prisutan samo jedan oblik nasilja.

Značajnim smatramo istaknuti da su dobiveni pokazatelji, temeljeni na analizi policijskih prekršajnih i kaznenih spisa, potvrdili kako su kontinuitet (trajanje) i intenzitet (sredstvo izvršenja, ozljede žrtve) činjenja nasilja u obitelji prioritetni čimbenici kod razlikovanja kaznenog djela od prekršaja, a dodatni su svakako ranija osuđivanost počinitelja, alkoholiziranost počinitelja i stjecaj.

Također, dobiveni su pozitivni rezultati vezani uz zaštitu žrtava, naime vidljivo je da je žrtva u fokusu zaštite jer se mehanizam odvajanja žrtve od počinitelja kroz uhićenje kao mjeru osiguranja prisutnosti okrivljenika u velikom broju primjenjuje kako u kaznenom tako i u prekršajnom postupku.

Smatramo da su dobiveni rezultati posljedica kvalitetnijeg razvoja policijske prakse, koja je u zadnjih nekoliko godina napravila iskorak u području standardiziranja edukacije za sve policijske službenike, razvijanja modernih pristupa učenju na daljinu (*e-učenje*) te naglasaka na edukaciju policijskih rukovoditelja. Nadalje, u policijskoj praksi sve je više novih modela postupanja kojima se unaprjeđuju procesi policijskog rada, kao što su nadogradnja informacijskog sustava, implementacija rezultata znanstvenih istraživanja u policijsku praksu, *on-line* prijavljivanje obiteljskog nasilja, provođenje preventivskih programa te izrada standardizacijskih smjernica.

Konačno, rezultati ovog istraživanja upućuju na zaključak da su policijski službenici u konzultaciji s nadležnim državnim odvjetništvom i prekršajnim sudovima u primjeni zakonodavnih odredbi u velikoj mjeri rasvijetlili granicu koja razgraničuje kažnjivu radnju obiteljskog nasilja na prekršaj i kazneno djelo.

LITERATURA

1. Baldri, A. C., Duban, E., Improving the effectiveness of law enforcement and justice officers in combating violence against women and domestic violence. Training of trainers manual. Council of Europe, str. 11-12, 2016.
2. Cvitanović, L., Derenčinović, D., Turković, K., Munivrana Vajda, M., Dragičević Prtenjača, M., Maršalevski, A., Roksandić Vidlička, S., *Kazneno pravo – posebni dio*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018.
3. Cvjetko, B., Križ, Đ., Čaćić, L., Schauerl, L.: Nasilje u obitelji i uloga državnog odvjetnika za mladež u predistražnom postupku. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 11, broj 1/2004, str. 143-170.
4. Dragičević Prtenjača, M. *Dihotomija pristupa u rješavanju nasilja u obitelji putem prekršajnogpravnog i kaznenopravnog regulative*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 24, broj 1/2017, str. 141-175
5. Corcoran, J., Allen, S., *The Effects of a Police/Victim Assistance Crisis Team Approach to Domestic Violence*, Journal of Family Violence, vol. 20, no. 1, February 2005.
6. Fawole, Olufunmilayo I. *Economic Violence To Women and Girls - Is It Receiving the Necessary Attention?* Trauma, Violence, & Abuse, 9 (3): 167-177, 2008.
7. Finn, M. A., Bettis, P., *Punitive Action or Gentle Persuasion, Exploring Police Officers Justifications for Using Dual Arrest in Domestic Violence Cases*, Violence Against Women, Volume 12, Number 3, March 2006, 268-287.
8. Finn, M. A., Sims Blackwell, B., Stalans, L. J., Studdard, S., Dugan, L., *Dual Arrest Decisions in Domestic Violence Cases: The Influence of Departmental Policies*, Crime and Delinquency, Vol. 50, No. 4. October 2004, 565-589.
9. Grozdanić, V., Škorić, M., Vinja, I. *Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 669-698.
10. Hamilton, M., Worthen, M, G. F., *Sex Disparities in Arrest Outcomes for Domestic Violence*, Journal of Interpersonal Violence, 26(8), 1559-1578, 2011.
11. Ivičević Karas, E., Kos, D., *Primjena načela ne bis in idem u hrvatskom kaznenom pravu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 2/2012, str. 555-584.
12. Karlsson, M. E., Quinones, K. R., Lopez, C. M., Andrews III, A. R., Wallace, M. M., Rheingold, A., *Sociodemographic and Incident Variables as Predictors of Victim Injury From Intimate Partner Violence: Findings From Police Reports*. Violence Against Women, 24(12), str. 1413-1432, 2018.
13. Klasnić, K., *Ekonomsko nasilje nad ženama u intimnim vezama u hrvatskom društvu – konceptualne pretpostavke*. Socijalna ekologija: Časopis za ekološku misao i sociološki istraživanja okoline, 2011, 335–356.
14. Kurtović Mišić, A., Garačić, A., *Kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 597-618.
15. Novosel, D., Rašo, M., Burić Z., *Razgraničenje kaznenih djela i prekršaja u svjetlu presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu Maresti protiv Hrvatske*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 785-812.
16. Oset, S., *Prekršajnogpravnog zaštita od nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 21, broj 2/2014, str. 579-618.
17. Radić, I., Radina, A., *Zaštita od nasilja u obitelji: obiteljskopravni, prekršajnogpravnog i kaznenopravnog aspekt*. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 51, 3/2014, str. 727-754.
18. Sharp, N., *'What's yours is mine' The different forms of economic abuse and its impact on women and children experiencing domestic violence*. Refuge for women and children against domestic violence. http://www.wbg.org.uk/GBA_Present_2_4145259369.pdf.

19. Shoham, E. (2010). *The dark side of the sun*. Be'er Sheva: Ben-Gurion University Press, str. 1.
20. Škorić, M., Rittossa, D., *Nova kaznena djela nasilja u Kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 22, broj 2/2015, str. 483-521.
21. Škorić, M. *Obiteljsko nasilje u praksi Europskog suda za ljudska prava s posebnim osvrtom na presude protiv Republike Hrvatske*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 25, broj 2/2018, str. 387-415.
22. Turković, K., Maršavelski A., *Nacrt posebnog dijela novog Kaznenog zakona - pregled pet glava*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 503-551.
23. Veić, P., *Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira*, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, 1996.
24. Škavić, J., Zečević, D., Strinović, D., Kubat, M., Petrovečki, V., Čadež, J., Gusić, S. i Mayer, D., "Vještačenje težine tjelesnih ozljeda u kaznenom postupku." *Medix* 9, br. 51 (2003): 80-82.
25. Zhao, R., Zhang, H., Jiang, Y., Yao, X., *The Tendency to Make Arrests in Domestic Violence: Perceptions From Police Officers in China*, *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 2018, Vol. 62 (16) 4923-4941.

Summary

CRIMINAL OR MISDEMEANOUR LIABILITY IN THE CASE OF DOMESTIC VIOLENCE

An important feature of domestic violence is the victim's exposure to long-term violence before deciding to report the offender to law enforcement authorities. Therefore, it is of utmost importance that the procedure is conducted professionally and that it is well-founded and without reasonable doubt in order to avoid rejection of the application which would consequently further reduce confidence in the system and motivation for future reporting. This paper investigates the normative framework governing protection against domestic violence, as well as police practice and case law. The aim of the paper is to identify the main factors that are crucial for separating misdemeanour from criminal domestic violence with respect to the principle of the prohibition of double punishment. For this purpose, a comprehensive investigation was conducted of police files related to family violence offences under Art. 179.a of the Criminal Code and violations of domestic violence under Art. 10 of the Act on Protection against Domestic Violence. In conclusion, the survey seeks to clarify the criteria that should assist law enforcement authorities in assessing whether the offences are criminal or misdemeanour ones in the case of domestic violence.

Keywords: domestic violence, types of violence, victims, police conduct, qualification of offences

